

Ylä-Savon seurakuntayhtymä
ylasavon.seurakuntayhtyma@evl.fi
katariina.bergbacka@evl.fi

viite: Ylä-Savon evankelis-luterilaisen seurakuntayhtymän lausuntopyyntö 20.11.2023

Kangaslammin hautausmaan toiminnan jatkaminen

Asian tausta ja lausuntopyyntö

Aluehallintovirasto on 31.10.2023 antamallaan päätöksellä nro 82/2023 hylännyt Ylä-Savon evankelis-luterilaisen seurakuntayhtymän hakemuksen (24.1.2023) ja sen täydennyksen (14.4.2023) Kangaslammin hautausmaan toiminnan jatkamisesta. Hakemuksessa haettiin poikkeusta Itä-Suomen vesioikeuden päätöksestä 5.10.1984 nro 14/Ym 1/84, jossa on määrätty Kyllikinrannan ja Peltosalmen pohjavedenottamoille yhteinen kaukosuoja-alue. Päätöksen mukaan yhteisellä kaukosuoja-alueella on kiellettyä ilman vesioikeuden lupaa hautausmaiden perustaminen tai laajentaminen sekä hautausmaiden nykyisen käytön jatkaminen 1.1.1990 jälkeen. Hakijalla ei ole vesilain mukaista lupaa Kangaslammin hautausmaan nykyiselle toiminnalle. Ylä-Savon evankelis-luterilainen seurakuntayhtymä on valittanut aluehallintoviraston päätöksestä Vaasan hallinto-oikeuteen.

Ylä-Savon evankelis-luterilainen seurakuntayhtymä on ELY-keskukselle toimittamassaan lausuntopyynnössä (20.11.2023) todennut, että sillä ei ole ollut tietoa Itä-Suomen vesioikeuden päätöksestä (5.10.1984 nro 14/Ym 1/84), jolla on määrätty suojaluokkeet Kyllikinrannan, Peltosalmen ja Lemmenlaakson pohjavedenottamoille. Asia ei ole tullut esille muutoinkaan yli 30 vuoteen, eikä vesilain mukaista poikkeamislupaa vedenottamon suojaluokkemääräyksistä ole näin ollen voitu hakea aikaisemmin. Asia on tullut esille lisälmen kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisen tiedusteltua lupaa vuonna 2021.

Lausuntopyynnön mukaan Ylä-Savon seurakuntayhtymän tavoitteena on Kangaslammin hautausmaatoiminnan jatkaminen. Vaasan hallinto-oikeudelle tehdyn valituksen lisäksi seurakuntayhtymä kertoo harkitsevansa uuden luvan hakemista hautausmaatoiminnan jatkamiseen. Seurakuntayhtymä on lausuntopyynnössään esittänyt suunnitelman siirtymäajaksi, kunnes lainvoimainen päätös asiassa saadaan.

Lausuntopyynnössään seurakuntayhtymä toteaa, että Kangaslammin hautausmaalla on kaikkiaan 1 937 hautaa, joissa useilla haudan haltijoilla on hautaoikeus myös esimerkiksi puolisolle. Seurakuntayhtymän mukaan on kohtuutonta, että leskeä ei voitaisi haudata samaan hautaan puolisonsa kanssa. Viime vuosina arkkuhautauksia on ollut noin 30 vuodessa, mutta hautaoikeuden kautta haudatuiksi tulevien tarkkaa lukumäärää ei voida arvioida.

8.3.2024

Ylä-Savon seurakuntayhtymä esittää ELY-keskukselle, *että se ei luovuta Kangaslammin hautausmaalta uusia hautapaikkoja, ennen kuin hautausmaan käyttöön on olemassa lainvoimainen lupa. Uudet hautapaikat luovutetaan Iisalmen Vanhalta hautausmaalta.*

Lisäksi seurakuntayhtymä esittää, että *siirtymäaikana niille, joilla on hautausmaalla hautaoikeus, hautaukset toteutetaan normaalisyyvisinä arkkuhautauksina tai uurnahautauksina eli vainajat tuhkataan.* Näin ollen siirtymäaikana ei käytetä syvähautauksia.

Seurakuntayhtymä esittää, että ELY-keskus vesilain mukaisena valtion valvontaviranomaisena puoltaa seurakuntayhtymän suunnitelmaa toimia edellä kuvatulla tavalla, kunnes hankkeelle on saatu lainvoimainen lupapäätös, joka päätösharkinnan osalta perustuu riittävän kattavaan aineistoon ja josta on todettavissa hankkeen todelliset haitat, vahingot ja edunmenetykset. Siirtymäaikana seurakuntayhtymä on valmis toteuttamaan alueella toiminnan vaikutusten tarkkailua yhteisesti sovitulla periaatteilla.

Seurakuntayhtymän lausuntopyynnössä on myös muun muassa esitetty, että aluehallintoviraston suorittamassa intressivertailussa on ollut puutteita. Lopuksi on vielä korostettu asian merkitystä seurakuntalaisille ja muille, joilla on hautausoimilain 4 §:n mukainen hautausoikeus tulla haudatuksi Kangaslammin hautausmaalle. Lausuntopyynnön liitteenä on vielä hautausoimilain ja kirkkolain säännöksiä hautausmaihin ja niiden hautaoikeuksiin liittyen.

ELY-keskuksen kannanotto ja jatkotoimenpiteet

Aivan aluksi ELY-keskus toteaa, että se toimii vesilain (587/2011, VL) mukaisena valvontaviranomaisena yhdessä kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen kanssa (VL 1:7). Valvontaviranomaisten tehtävänä on valvoa vesilain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista (VL 14:1). Jos vesilakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä ei ole noudatettu, valvontaviranomaisen on asian laatu huomioon ottaen ensi vaiheessa kehotettava lopettamaan säännösten tai määräysten vastainen menettely. Mikäli säännöksiä ja määräyksiä ei noudateta, on asia viime kädessä laitettava vireille hallintopakkoasiana aluehallintovirastossa (VL 14:2).

Vesilain mukaisena lupaviranomaisena toimivan aluehallintoviraston tehtävänä puolestaan on vesilain mukaista lupaa edellyttävien hankkeiden osalta arvioida toiminnan sallittavuutta. Myös suoja-alueääräyksistä poikkeamisen ratkaisee VL 4:12:n mukaisesti aluehallintovirasto.

Edellä esitetyn perusteella ELY-keskus toteaa, että sen toimivallassa ei ole myöntää hautausmaatoiminnalle lupaa jatkaa hautausmaatoimintaa. Toiminnan jatkaminen edellyttää lupaviranomaisen arviointia toiminnan sallittavuudesta. ELY-keskuksen tulkinnan mukaan hautausmaatoiminnan jatkaminen ei suoja-alueääräykset sekä VL 3:2 huomioon ottaen ole mahdollista ilman vesilain mukaista lupaa.

Vedenottamon suoja-alueääräysten perusteella hautausmaiden perustaminen tai laajentaminen sekä hautausmaiden käytön jatkaminen 1.1.1990

8.3.2024

jälkeen on ollut kiellettyä. Tältä osin asiassa ei aluehallintoviraston päätöksen myötä ole tapahtunut muutosta. Tavoitteena luonnollisesti tulisi olla toiminnan saattaminen lainmukaiseen tilaan, ja tämä voi ELY-keskuksen näkemyksen mukaan pidemmällä aikavälillä tapahtua vain aluehallintoviraston päätöksellä tai lopettamalla hautausmaatoiminta.

ELY-keskuksen tulkinnan mukaan VL 4:12:n mukainen poikkeaminen suoja-alueääräyksistä ei ole tarpeen, mikäli hautausmaatoiminnan jatkamiselle myönnetään VL 3:2:n mukainen lupa. Seurakuntayhtymän hakemassa luvassa esitetty toiminta on ELY-keskuksen näkemyksen mukaan edellyttänyt lupaa VL 3:2:n perusteella, mutta sitä ei siis kuitenkaan ole myönnetty. Selvyyden vuoksi ELY-keskus toteaa, että esitettyä toimintaa ei ELY-keskuksen näkemyksen mukaan ole mahdollista harjoittaa pelkästään poikkeamalla suoja-alueääräyksistä.

Ottamatta kantaa aluehallintoviraston suorittamaan intressivertailuun tarkemmin ELY-keskus toteaa näkemyksensä, että intressivertailun lopputuloksena syntynyt ratkaisu siitä, että hautaustoimintaa ei esitetyllä tavalla voi jatkaa, on perusteltu. Tämä on tuotu esille myös ELY-keskuksen Vaasan hallinto-oikeudelle laatimassa vastineessa POSELY/1724/2023 (14.2.2024). Toiminnan jatkaminen esitetyllä tavalla aiheuttaisi riskin pohjaveden pilaantumiselle, tai ainakaan tätä riskiä ei ole toistaiseksi selvityksin kyetty poissulkemaan. ELY-keskus kuitenkin arvioi seurakuntayhtymän tavoin, että hautaustoimintaa ei ole mahdollistavaa yhtäkkisesti lopettaa ilman vähäistä suurempaa inhimillistä kärsimystä.

ELY-keskuksen näkemyksen mukaan hautausmaatoiminnan jatkaminen aluehallintovirastolle tehdyn hakemuksen mukaisesti ei siis ole mahdollista. Lausuntopyynnössä todetaan seurakuntayhtymän harkitsevan uuden luvan hakemista aluehallintovirastosta, mitä ELY-keskus pitää kannatettavana. Uuden lupahakemuksen tekeminen on ELY-keskuksen näkemyksen mukaan myös ainoa vaihtoehto siinä tilanteessa, että hautaustoimintaa alueella ylipäättään aiotaan jatkaa. Mahdollisen uuden hakemuksen osalta ELY-keskus voi antaa ohjeita liittyen esimerkiksi hakemuksen sisältöön ja siinä esitettäviin tietoihin sekä tarkentavien tutkimusten tekemiseen. ELY-keskus ei kuitenkaan voi ottaa kantaa siihen, millaista lupaa seurakuntayhtymän tulisi hakea.

Mikäli uutta lupaa haetaan, voi edellinen lupahakemus olla syytä peruuttaa, jolloin myös valituksen käsittely Vaasan hallinto-oikeudessa voi raueta. On luonnollisesti täysin seurakuntayhtymän päätösvallassa, miten jo tehdyn hakemuksen ja vireillä olevan valituksen kanssa edetään. Kuten todettu, ELY-keskus kuitenkin pitää aluehallintoviraston päätöksen lopputulosta hakemuksen hylkäämisestä perusteltuna.

Seurakuntayhtymän lausuntopyynnössä on esitetty toimenpiteitä siirtymäajaksi siihen saakka, kunnes toiminnalla on lainvoimainen lupa. ELY-keskuksen näkemys on, että vaikka toimittaisiin ehdotettujen toimenpiteiden mukaisesti, hautausmaatoiminnan harjoittaminen alueella ei ole säännösten ja määräysten mukaista, eikä luvan myöntäminen tällaiseen toimintaan ole ELY-keskuksen toimivallassa. Toisaalta luvan saaminen hautaustoiminnan

8.3.2024

jatkamisellekaan ei ole mitenkään itsestään selvää, ja asian käsittely eri oikeusasteissa ja lupaviranomaisessa voi kestää useita vuosia.

Edellä esitetty huomioon ottaen seurakuntayhtymän tulee joka tapauksessa varautua siihen, että hautaustoiminta alueella täytyy lopettaa. Käytännössä tämä edellyttää ensi vaiheessa yksityiskohtaisen suunnitelman laatimista siitä, miten ja millä aikataululla toiminta olisi mahdollista lopettaa, miten pohjavesivaikutuksia seurattaisiin toimintaa lopetettaessa sekä kuinka paljon ja mille alueelle hautauksia tultaisiin vielä tekemään.

Niin kauan kuin hautaustoiminnalla ei ole lupaa, voidaan hautaustoimintaa jatkaa vain siltä osin kuin on välttämätöntä laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi. Lausuntopyynnössä esitetyt toimenpiteet niin sanotun siirtymäjakson ajalle ovat oikeansuuntaisia, mutta suunnitelman tulee olla yksityiskohtaisempi ja siihen tulee sisältyä myös suunnitelma toiminnan vaikutusten arvioimiseksi. Syvähautauksia tulee toistaiseksi välttää, eikä uusia hautapaikkoja lähtökohtaisesti tule myöntää.

Tällä hetkellä hautaustoiminta alueella voi aiheuttaa riskin pohjaveden pilaantumiselle, minkä vuoksi hautaustoiminnan pohjavesivaikutuksista tulisi saada lisätietoa mahdollisimman pian. Toiminnan pohjavesivaikutusten arvioimiseksi ELY-keskukselle tulee esittää pohjavesiasioihin perehtyneen asiantuntijan laatima suunnitelma hautausmaatoiminnan pohjavesivaikutusten seurannasta. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan asianmukainen seuranta edellyttäisi muun muassa uusien pohjaveden havaintoputkien asentamista. Tällä tavoin pohjavesivaikutuksista voitaisiin saada tietoa jo niin sanotun siirtymäjakson aikana kuin myös mahdollista uutta lupahakemusta silmällä pitäen. Suunnitelman laatimisen aikataulusta ja yksityiskohdista on vielä syytä olla yhteydessä ELY-keskukseen.

Yhteenvetona ELY-keskus toteaa seuraavaa.

1. ELY-keskus pitää seurakuntayhtymän suunnitelmaa uuden lupahakemuksen tekemisestä kannatettavana.
2. Seurakuntayhtymän tulee laatia ja toimittaa ELY-keskukselle asiantuntijan laatima suunnitelma hautausmaatoiminnan pohjavesivaikutusten seurannasta edellä esitetyn mukaisesti.
3. Seurakuntayhtymän tulee varautua tilanteeseen, että hautausmaatoiminnan jatkamiselle ei myönnetä lupaa, ja toiminta on ajettava alas. Toiminnan mahdollista lopettamista varten on laadittava suunnitelma toiminnan lopettamisen yksityiskohdista.
4. Niin kauan kuin hautausmaatoiminnalla ei ole vesilain mukaista lupaa, hautaustoimintaa voidaan jatkaa vain rajoitetusti.

Tämä asiakirja on hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt ympäristölakimies Kimmo Huttunen ja ratkaissut johtava vesitalousasiantuntija Tuulikki Miettinen. Lausunnon valmisteluun on osallistunut hydrogeologi Jussi Aalto ja johtava vesitalousasiantuntija Ville Matikka.

Tiedoksi

Iisalmen kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen

Tämä asiakirja POSELY/1724/2023 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument POSELY/1724/2023 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Huttunen Kimmo 08.03.2024 12:04

Ratkaisija Miettinen Tuulikki 08.03.2024 11:07